

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

ДОКЛАД
НА НАЦИОНАЛНИЯ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ЗА ИЗВЪРШЕНА
ВНЕЗАПНА ПРОВЕРКА В ЗАТВОРНИЧЕСКО ОБЩЕЖИТИЕ ОТ ЗАКРИТ ТИП
„КРЕМИКОВЦИ“ И ЗАТВОР СОФИЯ

В изпълнение на Заповед № РД-08-3/09.05.2025 г., екип на институцията, в състав от трима експерти, извърши внезапна проверка на 09.05.2025 г. и на 12.05.2025 г. в Затворническо общежитие от закрит тип „Кремиковци“ (ЗОЗТ „Кремиковци“) и в Затвор София.

Проверката е извършена след като институцията на омбудсмана се самосезира във връзка с медийни публикации по повод на починал лишен от свобода в ЗОЗТ „Кремиковци“ „в следствие прием на свръхдоза наркотични вещества“.

Ръководствата и служителите, работещи в горепосочените обекти оказаха пълно съдействие на проверяващия екип на институцията на омбудсмана, като му осигуриха достъп до всички помещения, предоставиха поискани документи и не се намесваха в комуникацията му с лишени от свобода.

На 09.05.2025 г. екипът на институцията на омбудсмана посети ЗОЗТ „Кремиковци“ където беше посрещнат от началника на общежитието, главния надзирател и инспектор по социални дейности, които обясниха подробно случая, след което се среща и разговаря с лишените от свобода, които са били настанени в едно спално помещение с починалия.

На 12.05.2025 г. проверяващият екип се среща с ръководството на Затвор София и прегледа приложените документи в личното досие на лишения от свобода.

В хода на проверката се установи, че лишеният от свобода е **П. Р. К., и е починал на 07.05.2025 г.** Същият е започнал да търпи наказанието си след като е постъпил в Затвор София на 17.09.2024 г. Два дни по-късно е подал молба да бъде преместен в ЗОЗТ „Кремиковци“, където е изтърпял предишно наказание и е свикнал с тамошната обстановка.

След като му е бил извършен първичен медицински преглед в изпълнение на чл. 139, ал. 1 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, П. Р. К. не е посещавал повече медицински център, не е имал здравословни оплаквания и не е търсил лекарска помощ.

Докато е изтърпявал наказанието си лицето не е било наказвано, нито награждавано.

Според докладна записка от **03.05.2025 г.** П. Р. К. и друг лишен от свобода са били заварени да седят на едно място, да не помръдват, във видимо неадекватно състояние и не са имали възможност да говорят или да се движат. Поради тази причина двамата са били преместени в помещение за специфични нужди.

Ръководството на затворническото общежитие уведоми проверяващия екип, че **на 07.05.2025 г. П. Р. К.** е бил върнат обратно в спалното помещение, където е настанен. Бил е във видимо добро състояние и в 11 ч. е прекарал време на открито, съобразно утвърдения график.

Видно от докладна записка от същия ден, **в 16:25 ч.** е било съобщено, че лишеният от свобода е намерен във видимо неадекватно състояние. Същият е припаднал в присъствието на две длъжностни лица. Присъстващите са го сложили на леглото му, където той продължавал да бъде в безпомощно състояние, с липса на дишане и му била оказана първа медицинска помощ (сърдечен масаж). **В онзи момент на територията на затворническото общежитие не е имало медицинско лице, което да окаже помощ на П. Р. К., след като работното време на работещите в обекта лекар и медицинска сестра е приключило в 15:00 ч.**

От администрацията са подали сигнал на телефон 112 **в 16:33 ч.** Междувременно служителите от надзорно-охранителния състав извършили личен обиск и претърсване на всички лишени от свобода в спалното помещение, където е бил настанен П. Р. К., но не са открили забранени вещи.

Около 16:50 ч. П. Р. К. не е имал жизнени показатели, което е наложило служителите от надзорно-охранителния състав да изведат останалите лишени от свобода (шестима души) от спалното помещение и временно ги преместили на друго място, където стояли през цялата вечер.

В 17:25 ч. е бил подаден **повторен** сигнал на 112, след който линейката на спешна медицинска помощ е пристигнала на територията на затворническото общежитие чак в **17:55 ч.** Нейният екип е констатирал смъртта на г-н П. Р. К.

Предвид състоянието, в което е било намерено лицето преди да почине, от администрацията на общежитието са предположили, че причината за смъртта е предозиране с упойващо вещество, вероятно наркотично. По този повод **към 19:00 ч.** в ЗОЗТ „Кремиковци“ е пристигнала дежурна оперативна група от 05 РУ-СДВР, която е извършила оглед на спалното помещение, в което е бил настанен П. Р. К., както и на 4-то спално помещение, откъдето се твърди, че е било взето веществото, предизвикало смъртния случай.

Според съдържанието на докладна записка от 07.05.2025 г. в 18:45 ч. при проверка на 4-то спално помещение на ЗОЗТ „Кремиковци“ са били открити шест броя портокали със странен мирис в шкафа на л. св. Н. Г. Д., до вратата на банята.

Отделно са били открити:

1. един брой черен парцал със странен мирис;
2. един брой шише с течност със странен мирис;
3. два броя саморъчно свити цигари под леглото на л. св. Г. А. Б.

Горепосочените вещи са били иззети от оперативната група на 05 РУ-СДВР за анализ.

В хода на проверката, ръководството на ЗОЗТ „Кремиковци“ сподели, че **препаратът, който ползват лишените от свобода като П. Р. К. е с неясно съдържание, няма цвят, а в много случаи няма и мирис.** Това вещество се ползва както от лишени от

свобода, така и от свободни граждани в цялата страна. Може да бъде внесено в местата за лишаване от свобода по най-различни начини.

Началникът на общежитието заяви, че горепосоченият препарат е в течно състояние и може да бъде импрегниран в дрехи, хартия и други предмети. Може да бъде внесен незабелязано от близки на лишените от свобода при свиждане, от осъдените лица, които са преместени от друг затвор или затворническо общежитие, а също така дори са имали случаи, в които са намирали веществото, импрегнирано в различни предмети, прехвърлени през външната ограда.

Съмнителното вещество, което наричат неофициално „билката“, в повечето случаи се импрегнира в тънки конци от плат за дрехи, които лесно могат да бъдат скрити от служителите в местата за лишаване от свобода. Те се поставят в ръчно приготвени цигари и се пушат.

От администрацията на ЗОЗТ „Кремиковци“ казаха, че често виждат лишени от свобода, които са в неадекватно състояние, припаднали, **но тестовите им за наличие на наркотични вещества в организма са отрицателни.** По неофициални данни, длъжностни лица на общежитието считат, че само при тях **броят на лишените от свобода склонни да ползват този препарат или наркотици надвишава 50 души.**

На 11.04.2025 г. в затворническото общежитие е бил изготвен рисков списък на лишените от свобода в обекта. От тях 7 са посочени като наркозависими, но починалото лице не е сред тях.

В отговор на проверяващия екип какви мерки се предприемат за борба с разпространението на препарата, ръководството на ЗОЗТ „Кремиковци“ съобщи, че задължително се изпират всички дрехи, които лишените от свобода получават от близките си при свиждане. Въпреки, че има резултат от тази превантивна мярка, от администрацията на обекта съобщиха, че изпирането не винаги успява да премахне изцяло т. нар. „билка“.

Докато са траели следствените действия тялото на П. Р. К. е било в спалното помещение и е било изнесено в **22:50 ч.** и откарано до сградата на Клиника по съдебна медицина и деонтология в гр. София, ул. „Здраве“ № 2.

На 08.05.2025 г. надзорно-охранителния състав на затворническото общежитие е извършил обиски и претърсвания в 4-то и в 5-то спално помещение на девета група.

Проверяващият екип попита началника на ЗОЗТ „Кремиковци“ как се проверяват вещите, които лишените от свобода получават при свиждане, който отговори, че постъпилите пратки се проверяват механично – на ръка или с металотърсач.

Обектът не разполага със скенер, чрез който да се проверят по-обстойно предмети като хранителни продукти. Също така има и недостиг на металодетектори. Поради тези причини омбудсманът като НПМ отправя препоръка до министъра на правосъдието в спешен порядък да бъдат осигурени за ЗОЗТ „Кремиковци“ скенер и металодетектори.

На 12.05.2025 г. от ръководството на Затвор София изразиха предположения, че химическото вещество, което лишените от свобода ползват вместо дрога може да е смесица от отрова за дървеници (Айкън) с други препарати като разредител АМВ и универсален спрей смазка (WD-40).

От администрацията на затвора и медицински лица от Специализирана болница за активно лечение на лишените от свобода (СБАЛЛС) споделиха, че съставките на консумираното вещество, довело до смъртта на П. Р. К. не включват наркотик. Когато бъдат забелязани лишени от свобода в неадекватно състояние задължително преминават през уринен тест за наркотици. Тези, които са консумирали т.нар. „билка“ **винаги дават отрицателни проби за наркотични вещества.**

Фелдшер от СБАЛЛС обясни, че уринните тестове показват резултати ако лицата са употребили наркотични вещества като бензодиезепин, марихуана, опиум, хероин, метадон, кокаин и опиати, но не могат да засекат наличието на новооткрити наркотични вещества като кристали и синтетични наркотици в организма.

В СБАЛЛС и медицинските центрове на територията на Затвор София разполагат и с отделен тест за наркотичното вещество фентанил, който се закупува със средства от бюджета на затвора, без да е предвиден в специалния бюджет за медицински консумативи.

Предвид горното омбудсманът отправя препоръка до министъра на правосъдието да се разшири броят закупувани видове наркотични тестове за възможно по-широк кръг наркотични вещества.

Началникът на Затвор София заяви, че поради зачестилите случаи на ползването на това неизвестно към момента вещество дежурните оперативни групи на МВР отказват да взимат проби, защото те извършват изследване единствено за наличието на наркотици.

Предвид горното омбудсманът отправя препоръка до министъра на правосъдието да бъде поета инициатива за извършването на разширен химичен анализ за установяване съставките на т.нар. „билка“.

В РЕЗУЛТАТ ОТ ИЗВЪРШЕНАТА ПРОВЕРКА, ОМБУДСМАНЪТ ОТПРАВЯ СЛЕДНИТЕ ПРЕПОРЪКИ:

I. КЪМ МИНИСТЪРА НА ПРАВОСЪДИЕТО

1. Да бъдат предприети необходимите действия за установяване на съдържанието на веществото, довело до смъртния случай с лишения от свобода в ЗОЗТ „Кремиковци“ на 07.05.2025 г.;

2. В спешен порядък да бъдат предприети мерки в местата за лишаване от свобода и в местата за задържане в Република България да не се допускат неизвестни химически вещества, наркотични вещества и подобни на тях;

3. Да бъдат закупени и предоставени в медицинските центрове в местата за лишаване от свобода, в местата за задържане и в СБАЛЛС наркотични тестове за възможно най-широк кръг наркотични вещества;

4. Да бъде осигурен скенер и металодетектори за ЗОЗТ „Кремиковци“ към Затвор София, изключително необходими за извършването на проверки на багаж и пратки на лишените от свобода.